

Nog noemen zutpen 100 jarigen eigenaren dag geert ketels

Een honderjarige, maar nog net niet...

Het eerste raadsel van Rotterdam,

Ook in het Stif schoorstenenbestand kan wel eens een foutje voorkomen.

De schoorsteen van Quaker Oats in Rotterdam stond in ons rapport voor de Rijksdienst uit 2005, zoals nu blijkt, ten onrechte gedateerd als zijnde van 1914. Toen wij met de 100 jaar in gedachten er in januari op bezoek gingen om te overleggen of er belangstelling was om in de reeks themanummers over 100 jarige ~~pijpen~~ **schoorstenen** te worden opgenomen, bleek er iets niet te kloppen.

De verwarring kwam aan het ligt doordat de gemeten hoogte van de bestaande schoorsteen, rond de 54 meter, niet overeen komt met de gegevens in de lijsten van Canoy Herfkens uit die tijd. De schoorsteen is wel gebouwd met stenen van Canoy Herfkens. De hoogte van de schoorsteen bij Meneba zoals in ons rapport omschreven was volgens de gegevens 38 meter. Bij nadere inspectie blijkt ook de vorm van versiering niet overeen te komen **waardoor** een verwisseling ~~bewezen wordt.~~ **kon worden aangetoond.**

De oorzaak daarvan is een verwisseling van de gegevens van Meneba Meelfabrieken met die van Quaker Oats. Beide complexen lijken veel op elkaar en liggen aan dezelfde straat naast elkaar, en bezaten beide een schoorsteen op een vergelijkbare plek op de locatie. Ook werden ~~beide de~~ **fabriekscomplexen** ~~complexen met gebouwen~~ door dezelfde architecten ontworpen in dezelfde tijdsspanne: 1914-1916.

De volgende ~~stap in het onderzoek~~ ~~onderzoek~~ ~~stap~~ was het **zoeken** ~~kijken~~ naar een hogere schoorsteen in de archieven. Dat leverde de Galak Condensed Milk Company op met **een schoorsteen van** 55,80 meter qua hoogte goed, echter gelegen op een andere locatie. Bij het zoeken via het NAI, Nederlands Architectuur Instituut kwam de naam Sillevoldt boven.

De Sillevoldt Rijstpellerij liet ook een schoorsteen door Canoy Herfkens bouwen en de naam Sillevoldt kwam met de product merknaam Silvo overeen. Door een opmerking van de heer Ivo Jansen van Quaker Oats maakte hij ons attent op een overname door Quaker Oats, van de gebouwen van de rijstpellerij Silvo (van Sillevoldt) rond 1935. Het bedrijf Silvo bestaat nog en is gevestigd in Papendrecht.

Het bedrijf Sillevoldt bouwde rond 1914-1916 op de locatie aan de Brielselaan een nieuwe fabriek en wordt onder die naam ook in de archieven van Canoy Herfkens genoemd. Om de precieze datering te vinden zijn de volgende zaken onderzocht.

1. De lijsten van Canoy Herfkens* geven aan dat tussen 1911 en 1916 een schoorsteen van 40 meter gebouwd is, dit wijkt af van de maat die **onlangs** ~~heden~~ door **opmeting** bekend is **geworden, nl ca.** ~~rond de~~ 54 meter. Een mogelijkheid is dat de schoorsteen ten tijde van het drukken van het Canoy Herfkens boekje rond 1916 hoger gebouwd is dan eerst is aangevraagd. **Het dat** kwam vaker voor dat de technische hoogte **van de schoorsteen** voor de trek van de ketels werd aangepast, **c.q.**

verhoogd, **in het geval van Sillevoldt** mogelijk om verder boven de hoogte van de naastgelegen silo's uit te komen. De schoorsteen **wordt als laatste vermeld** is de laatste vermeldingsregel in het ongedateerde blokje **over** Rotterdam in het boekje*. Ook de naam van de architect Brinkman komt overeen.

*Het schoorsteenbouw bedrijf Canoy Herfkens heeft in druk ooit een ongedateerde catalogus/lijst van haar werken laten drukken, later aangevuld met ook ongedateerde herdrukken waar supplementen aan zijn toegevoegd. De dateringsgrenzen **heeft STIF hebben wij als Stif** aan de hand van vergelijkingen met werkelijke bouwjaren (met enige marge) kunnen vaststellen.

Illustratie uit Canoy boekje

Uit **de** overige literatuur komen de volgende **aanwijzingen voor de datering** ~~datering's aannames~~ naar voren:

2. In het boekje Oud Werk van de **Stichting Industrieel Erfgoed Rotterdam** uit 1983 wordt aangegeven: datering complex Sillevoldt silo's Maashaven 1910-1931, Brielselaan 7 , bouwjaar 1915.

3. Het gemeentearchief (**met gegevens over dit gebouw**) ~~voor dit gebouw~~ is tijdens het bombardement van Rotterdam verloren gegaan.

4. De site van het Nederlands **Architectuur Instituut** geeft **als datering** aan 1915- 1916.

“ De firma Van Sillevoldt werd in 1857 opgericht. In mei-juni 1915 werd het eerste ontwerp voor de rijstpellerij gemaakt, in juli 1915 was het plan grotendeels gereed. Het eerste ontwerp toont gelijkenis met dat van de Stoommeelfabriek 'De Maas', die in 1914 in de onmiddellijke omgeving was gebouwd. Het definitieve plan is eenvoudiger van opzet. Zo ontbreken de torens en is het platte dak vervangen door een zadeldak. Het gebouw is in 1994 nog grotendeels in de originele staat ”

5. Het telefoonnummer voor de fabriek wordt voor het eerst in de gids van 1917 genoemd dus 1916 lijkt waarschijnlijk.

6. **Een** onderzoek op **verzoek van STIF** ~~ons (stif) verzoek~~ door Joop Verklammen, **stadsdeel Gemeentedeel** Charlois geeft aan dat de bouwvergunning afgegeven is op 2 november 1915, dus 1915-16 lijkt waarschijnlijk.

7. In het boek over Vijf Eeuwen Rotterdamse juristen wordt over J.C. Sillevoldt geschreven :

“Nederland bleef buiten de oorlog doch de aanvoer van rijst en andere goederen van overzee verliep zeer moeilijk. Kort voor de oorlog (1914-1918) hadden de firmanten besloten een grote nieuwe rijstpellerij aan de Brielselaan te bouwen aan de Maashaven. De bouw was in gang gezet waardoor de fabriek ook betaald moest worden. Ook al was er vanwege het stokken van de rijsttoevoer nauwelijks werk. “

8. De literatuurverwijzing in het boek vijf eeuwen Rotterdamse juristen verwijst naar het verhaal over Sillevoldt. Volgens noot 3 op blz. 196 van gemeld boek zijn de gegevens ontleend aan het boek:

De firma C.M. van Sillevoldt tot aan haar overgang in de C.M. van Sillevoldt NV. Kort overzicht 1833-1936, door C.M. Sillevoldt jr. 1938.

Er staat bij “ Van deze geschiedenis bestaat voor zover bekend alleen een ingebonden exemplaar met een getypte tekst, dat zich in het archief van de Stichting Neyenburgh bevindt. Diverse gegevens voor dit hoofdstuk zijn aan deze geschiedenis ontleend. (einde citaat). “

Naspeuringen van onze Stif penningmeester Peter Plasschaert hebben geleid tot inzage in dit bijzondere eenmalige exemplaar. De Stichting Neyenburgh was zo vriendelijk het boekwerk te digitaliseren. Op blz. 34 staat onderaan: ~~(ik citeer)~~ *“Begin 1915 werden die plannen (= de nieuwe fabriek) weder opgenomen en met de verwezenlijking er van een begin gemaakt ”*, ~~(einde citaat)~~ Op blz. 36 worden de stichtingskosten van de fabriek gemeld, maar over de schoorsteen **wordt niets vermeld. geen aparte vermelding.**

9. verhaal over de levering van de Ketel door Stork

Nader onderzoek loopt nog bij Geert de weger die bij het H.C.O. zoekt naar de mogelijke plaatsing van een Stork stoomketel.

Op grond van bovenstaande 9 bronnen gaan we er van uit dat de schoorsteen uit 1915 dateert. Over de afwijkende hoogte blijft dus nog wel onduidelijkheid bestaan.

Foto schoorsteen

Het tweede raadsel van Rotterdam,

Toen bleek dat de schoorsteen van Sillevoldt niet in 1914 maar in 1915 **honderd 100** jaar bestaat moest het bestuur **een besluit nemen**, ~~eens kijken wat te doen~~, wachten tot 2015 en dan toch **de deze Sillevoldt-genoemde** schoorsteen eren of **onderzoeken** ~~uitkijken~~ of er in Rotterdam toevallig nog een andere schoorsteen uit 1914 **bestaat**. ~~dateert~~. Laten zich daar nu twee exemplaren van 1914 “melden”. Met de verwisselingservaring van Sillevoldt wilden we **dit eerst goed onderzoeken**. ~~eerst goed kijken~~. De schoorsteen van de voormalige gasfabriek Feyenoord met waterreservoir is **in 1914 gebouwd**, ~~zeker van 1914~~ daarvan zijn onderliggende dossiers beschikbaar. Een andere in 1914 gebouwde schoorsteen in Rotterdam-Overschie zou ook aan twee eigenaren kunnen worden toegeschreven. Daarom hebben wij diepgaand onderzoek gedaan naar **vier locaties** in Overschie.

~~en~~ De bestaande schoorsteen **blijkt toegeschreven te kunnen worden** ~~recentelijk kunnen toeschrijven~~ aan **de** Lakfabriek van Wijk. De achtergronden van dit onderzoek zullen we in de volgende Rookpluimen **toelichten**. ~~omschrijven~~. Ten tijde van het verschijnen van dit nummer van Rookpluimen hebben we nog geen beslissing genomen betreffende een 100 jarigen viering te Rotterdam dit jaar.

Doetinchem- Een subsidie van de provincie Gelderland van 275.000 euro zorgt ervoor dat er toekomst is voor de schoorsteen én het ketelhuis van de voormalige bandenfabriek Vredestein op Hamburgerbroek in Doetinchem.

Het geld moet worden gebruikt voor restauratie en herbestemming van schoorsteen en ketelhuis - samen een gemeentelijk monument - die sinds 2002 staan te verpieteren op de hoek tussen de Havenstraat en de spoorlijn. Het is nog niet duidelijk wat de nieuwe bestemming wordt van het ketelhuis.

Projectontwikkelaar Van Wijnen is eigenaar van het monument en begint begin 2014 met de restauratie. Welke bestemming het gebouw krijgt is nog onduidelijk

Neer: De 101-jarige schoorsteen die bij bierbrouwerij Lindeboom op het terrein staat is half gebroken.

Hierbij een reactie van de brouwerij wat betreft de afbraak van de 101-jarige schoorsteen.

In maart is onze nieuw stoomketel geplaatst vanwege de brouwhuis-uitbreiding en energiebesparingsprojecten. Deze gasgestookte ketel is een 3-treks ketel met een warmteterugwinning van de rookgassen voordat deze de schoorsteen verlaten. De temperatuur van de rookgassen ligt op ca 140 graden terwijl dat vroeger 200 graden was. We halen dus veel energie uit het verbrandingsproces. Door deze lage temperatuur krijgen we echter meer condensatie en rookt de ketel "waterdamp". Hierdoor krijgen we binnen in de schoorsteen vochtstromen die de zwavel van de vroegere oliestook doet oplossen. Bij dit proces ontstaat een zuur die de voegen, bestaande uit kalk en cement, tussen de stenen doet oplossen. In de afgelopen maanden is de schoorsteen daardoor zienderogen gaan overhellen en hebben we witgele zure aanslag op de schoorsteen kunnen constateren. Een bijzonder gevaarlijke situatie, waardoor we helaas hebben moeten ingrijpen. Bij de afbraak hebben we dan ook kunnen constateren dat op plaatsen meer dan 50% van de stenen zijn 'weggevreten' en ook de hechting van de voegen onvoldoende was. Gezien deze onverwacht ontstane situatie kwamen ook eerder overwogen renovaties te vervallen en hebben we voor deze niet te voorkomen optie en dus afbreken moeten kiezen. Hierbij hebben we 9 meter kunnen behouden. Deze is nu nagenoeg niet meer zichtbaar vanaf de straatzijde, maar geeft ons voldoende rookgasafvoer voor de nieuw geplaatste ketel.

Utrecht: De gemeente Utrecht heeft eind vorig jaar 33 bedrijfsgebouwen uit het begin van de industrialisatie aangewezen als gemeentelijk monument. Een van die gemeentelijke monumenten zijn de drie schoorstenen van de elektriciteitscentrale aan de Kanaalweg.

In 1955 werd aan het Merwedekanaal een elektriciteitscentrale gebouwd voor de nieuwe wijk Kanaleneiland. Op een gedenkplaquette op de gevel van het gebouw is te lezen dat de 'hulpwarmtecentrale Kanaleneiland' van de N.V. PEGUS (Provinciaal en Gemeentelijk Utrechtsch Stroomleveringsbedrijf) op 20 maart 1963 in bedrijf werd gesteld door president-commissaris H.J.A. Post.

De [hulpwarmtecentrale](#) aan de Kanaalweg is gebouwd om pieken in de vraag, bijvoorbeeld tijdens winterse dagen of bij een storing, op te vangen. De centrale is, inmiddels gemoderniseerd, nog steeds in gebruik. De centrale is oliegestookt, hiervoor staan op het terrein olie-opslagtanks.

De drie schoorstenen hebben volgens de gemeente monumentale waarde omdat ze onderdeel vormen van de ontwikkeling van de elektriciteitsvoorziening in Utrecht. (deStadUtrecht.nl)

Enschede - Schoorsteenbouwer Harm Meijer en zijn medewerkers hebben het werk aan de uit 1900 daterende pijp van de voormalige textielfabriek Jannink goed onder controle.

De renovatie van de schoorsteenpijp van het Janninkcomplex houdt nog wel een week of tien aan. Schoorsteenbouwer Harm Meijer uit het Groningse Ten Boer en zijn medewerkers zijn op dit moment zowel met de vierkante voet van de 50 meter hoge schoorsteenpijp als bovenin aan het werk. Ze komen langzaam naar beneden.

Het metselwerk van de voet oftewel het basement van de pijp was volgens de 67-jarige Meijer flink aangetast door het water. Aan twee kanten worden de stenen vervangen. Om door te kunnen werken is een witte tent om de voet gezet. De renovatie van de binnenkant van de pijp is klaar. Daar is een oude schutwand verwijderd. De klimijzers aan de binnenkant zijn eruit gehaald om roestvorming en opnieuw aantasting van het metselwerk te voorkomen. Verder was het nodig de bovenste anderhalve meter van de schoorsteenpijp te verwijderen. Meijer: "De stalen ringen om de pijp hadden het metselwerk flink aangetast. De stenen hebben we met een lier en emmers laten zakken. Op de grond zijn ze afgebikt en daarna opnieuw bovenin de pijp opgemetseld." Om in de toekomst regenwater zoveel mogelijk uit de schoorsteenpijp te houden is bovenop een betonnen plaat gelegd. Wel met een ontluchtingsbuis, zodat de schoorsteenpijp verzekerd is van de noodzakelijke ventilatie. De pijp van Jannink dateert uit 1900. De medewerkers van Meijer moesten een bikkelharte cementgebonden voeg drie centimeter uithakken.

Leiden 1 - Na jaren van leegstand, kraak en verval, maakt het pand van de voormalige wasserij De Arend aan de Herensingel plaats voor nieuwbouw. Alleen de historische en monumentale schoorsteen van het complex blijft behouden en wordt in oude luister teruggebracht.

Daar omheen komen 24 huurappartementen voor starters en jongeren, als het aan de Oegstgeestse projectontwikkelaar Ecoplicity ligt. Centraal daarin wordt een gemeenschappelijke tuin aangelegd waarin het gebouwtje aan de voet van de bakstenen schoorsteen gaat dienen als 'technische ruimte' van het nieuwe complex.

Volgende maand begint de sloop van de wasserij, waarna later dit voorjaar met de bouw van het complex wordt begonnen. Daar gaat een sanering van de bodem aan vooraf. In de loop van volgend jaar wordt het ontwerp van architectenbureau JSA opgeleverd.

Leiden 2

„Een écht leuk dingetje.” Zo omschrijft de Groningse schoorsteenhersteller Harm Meijer een andere Leidse schoorsteen: het exemplaar van de voormalige Leidse Koekjesfabriek Timp, nabij de hoek van de Haarlemmerstraat en de Pelikaanstraat.

De renovatie van die schoorsteen nam slechts enkele weken in beslag, de periode om de financiering rond te krijgen, was aanzienlijk groter. Voor het project om het gemeentelijke monument op te knappen was circa 80.000 euro nodig. Leiden droeg iets meer dan de helft bij, stichting Diogenes stelde 5000 euro beschikbaar en daarnaast werden nog meer sponsors gezocht, wat maanden in beslag nam.

De schoorsteen dateert uit 1910 en de ruitvormige, gele versiering op de pijp maakt het bouwwerk uniek in zijn soort. In Nederland is er daarvan nog maar één over en die ligt verscholen in het buurtje achter de Haarlemmerstraat.

foto

Uift - De nog op te richten historische schoorsteen op het terrein van het DRU Industriepark krijgt de naam De Fakkel. Dat heeft de stichting Monument voor de Arbeider bekendgemaakt. De schoorsteen is afkomstig van Vika in Ede en is eind februari in 10 delen naar Uift vervoerd. Voor het bedenken van de naam schreef de stichting een wedstrijd uit. Zowel Stef Heister uit Uift als Gerrit Hogeboom uit Varsseveld bedachten 'De Fakkel'. Nu de naam bekend is, begint de stichting een actie om 40.000 euro in te zamelen, nodig voor herbouw van het object. Iedereen kan een steen, een bouwlaag of een hele moot adopteren. Dat kan via de website monumentvoordearbeider.nl